

ДОСТОЕВСКИ - НАШ СОВРЕМЕНИК ОВА ГО ИМА ВО МАКЕДОНИЈА

Глас на јавноста
ПИСМА

Само како вовед за јавување ќе го цитирам ставот и препораката на Советот на ЕУ, како најсилна европска интеграција со примарна и ексклузивна насоченост кон заштитата на човековите права и за политичкиот плурализам во медиумите: во интерес на демократијата и на човековите права неопходно е потребно широко подрачје на политички мислења и гледишта да бидат претставени во медиумите; демократијата ќе биде сериозно загрошена ако еден единствен глас со моќ пропагира само едно единствено гледиште, и стане премногу доминантен во медиумите!

Меѓутоа, македонскиот политички плурализам во медиумите не е претставен со само еден глас туку со повеќе, но едни исти гласови, кои веќе 15 години пропагираат сопствени ставови со иста матрица на гледишта и заеднички именител на видувања, сè со дострел не подалеку од носот, но не подалеку од носот и во сегашноста, туку далеку кон нивната сопствена иднина во т.н. Европа без граници (!?). Брисел ги потсети дека прво е Балкан без граници, па Западен Балкан без граници. А сегашноста е празен простор исполнет со 80-90 проценти обични луѓе, или народ кому како единствено средство за комуникација му е оставен "Брежњевскиот телефон" - само слушалки! Шегата настрана! Пишувачот на овие редови, иако му припаѓа на "празниот простор", нема намера никого од медиумските ѕвезди да навреди, напротив сака, на некој начин, само во оваа пригода, колку што е можно да им се придружи барем малку, само со една нормална медиумска комуникативна врска (!?). Еве од кои причини основната поента на колумнистката е: еден научник вели дека научните откритија не зависат од вистинските одговори, туку од вистинските прашања. Не знам дали има некој, не само интелектуалец, кој не би се согласил со оваа поставка. Значи, прво треба да

има вистински прашања. Тоа е сосема оправдано од научен и од теоретски аспект. Навистина тоа го нема во скриптата! А што е со одговорите и како е во практиката? Еден професор за маркетинг (и мој) на Колумбија универзитет - САД, Абе Шукман, професор за предметот Производ - (првиот инструмент од четирите инструменти на маркетинг миксот) и развој на производи вели: "Маркетингот во практиката почнува само со прашања, нив ги има многу, а вистински одговори има малку - и додава - нема, не постојат глупави прашања, има само глупави одговори".

Е, ова го има во Македонија! Особено во периодот на транзицијата - 15 години. Но, сепак чесно е да се признае дека македонскиот плурализам во медиумите иако е претставен со едни исти гласови, тие често пати се дисинантни, а некои од нив имаат и сосем спротивставени ставови. Тоа значи дека, според дијалектиката на материјализмот, во Македонија има борба на спротивности; според тријадниот Хегелов систем, има тези и антитези; а според принципите на парламентарната демократија, има дијалози со спротивставени ставови и видувања - партиски и политички. Но, нема: единство на спротивности; синтеза, триумф на духот над материјалната сила, според феноменологијата на духот на Хегел; а има и се бараат само политички дијалози за компромисна, консензуална или "консоцијална вето-демократија, со злоупотреба на Бадинтеровиот принцип, благодарение на Комутацијата (замена) на демократскиот принцип - Синтеза на согласност од страна на неменливите и неминливи меѓународни комутатори; тие одлучиле до крај да ни ја средат државата со супституција на вистинските демократски принципи, кои важат и се применуваат во нивните матични земји, со квази демократски принципи!? А последица е неизбежната и нужната консеквенца на тоа, се препукувања "дијалози" само како

глупави одговори гарантирани со котел афери.

Зошто тоа е така во жална Македонија!? Затоа што тие "...чиј број и маки се бескрајни" (Анри Барбис), повеќе од 90 проценти од населението, немаат свои вистински претставници во структурите и телата (домашни и меѓународни), каде што се одлучува за нивната судбина. И на прашањето дали македонските граѓани имаат своја држава, одговорот е индиректен: македонските граѓани имаат мафии, а мафиите немаат држава. Исто така, чесно е да се признае дека не многу одамна, сепак добивме вистински одговори за сè што ни се случува последниве петнаесеттина години, но суптилни, дискретни, според Фројдовскиот психоаналитички опус, конкретно со анкетата по повод пролетниот Саем на книгата, речиси сите наши врвни политичари, актуелни и екс-функционери во власта, на прво место од авторите на најчитани дела го ставија Достоевски, со што потсвесно - Фројдовски, ги прифатија сите негови дела. Го прифатија Достоевски - гениј на уметноста и човечноста, кој романите ги поврзува со прашањата на денот, полемиката и новинските вести. Тој сака да го реши прашањето на доброто и на злото. Самата сложеност на неговите дела, која е и најголемата негова сила, му дозволува тоа да го направи; и без никаков напор да ги изложи своите идеи и идеите на своите противници. Радува фактот што (потсвесно, сепак), сите без исклучок го "прифатија" Достоевски како наш современик. А тоа значи дека во Македонија, повеќе од 15 години живеат "бедни луѓе" и "понижени и навредени", заедно со "Коцкар"(и) и "Идиот"(и); "Браќа Карамазови"; а од 2001 година и со Раскольников(ци) ("Злосторство и казна"), но во меѓувреме додека казната не се алоцира од жрт-

вите на злосторствата на злосторникот, според Достоевски, во припомош може да се "повика" а.н. Островски со "Без вина виновни" и за крај, во овој контекст едно вистинско прашање за сите оние (домашни и меѓународни фактори), кои се борат и претендираат да ја имаат довербата на "бедните луѓе" и "понижените и навредените-те", "што да се прави?" (Чернишевски), или што направите досега за нашиот од кон и влез во ЕУ?

Прво се одговорите на Прашалникот, а тоа се "Записи од мртвиот дом", а со декларативните, со консензус заземени единствени ставови на сите политички партии, било да се експлицитни или фактори на власта, кои што како увертира или рефрен, ги повторуваат во сите нивни јавни настапи, добиваме одговор дека Македонија е на прагот на влез во ЕУ, но вистински одговор добиваме од Достоевски, цитат: "Од спротивната страна на масата (во кафеана) со мене седи човек многу грижливо и педантно избричен... - но многу одамна", парафразирано тоа изгледа вака: Македонија ќе влезе во ЕУ - но не знаеме (кој знае) кога? Консеквентно се наметнува прашањето: кво вадис Македонија? На ова и на сите други прашања од витален интерес на граѓаните, вистински одговори може да се добијат само ако им се обратат на луѓето од "На дното" (Горки), на "Клетници"(-те) (В. Иго), и, се разбира, на "Понижените и навредените"(-те) (Достоевски), но само под еден услов, прво да им го исклучите "Брежњевскиот телефон" - само слушалки! Потоа да ги приклучите, според европските критериуми, да можат да комуницираат како основни конституенти на јавното мислење, власта и државата.

**Васил Томовски,
Скопје**

Рубриците ФОРУМ и ПИСМА ја отсликуваат нашата отвореност кон јавноста. Овде автентично објавуваме и текстови кои не се во согласност со нашата уредувачка политика.

Историјата го памети XIX век по војните и судирите, но и по меѓународните конференции, како што е Виенскиот конгрес од 1814 година, на кои шефовите на европските држави дебатираа за мирот и безбедноста во Европа по Наполеон Бонапарта и Берлинскиот конгрес од 1878 година. XX век остана забележан како век на немири и на рекордни ужасни војни. Во овој век се водеше Првата светска војна, Балканските војни, Втората светска војна. Се случи и меѓународната интервенција во Авганистан и заврши со бомбардирањето на НАТО врз Србија и Црна Гора по повод Косовската криза. Со паѓањето на Берлинскиот ѕид и со пропаѓањето на едноумието во источниот социјалистички блок и со големите промени во светот кои се во тек, светскиот поредок западна во криза. Почна да се намалува силата на Обединетите нации како светска организација која е западната во длабока криза. Денес, со новата технолошка револуција, светот, па и Европа, е во интензивно менување. Со многу различни мислења, концепции и доктрини се раѓа новиот светски поредок, кој бара широка дебата, ангажирање и придонес и партнерство од сите во пронаоѓањето излез во кој западна меѓународната организација откако во светот се појавува една суперсила. Во историјата Косово и Балканот биле и денес остануваат стратешки региони за повеќето завојувачки империи и царства кои се обидуваа да го освојат Балканот и да останат во него, како што биле султан Мурат, Фрањо Јосиф, Мусолини, Хитлер и други.

Денес Косово е претворено во полигон за испитување на нови доктрини во меѓународните односи. Повеќе од десетина години во косовскиот јазол се вмешани и Обединетите нации, Организацијата за безбедност и соработка на Европа (ОБСЕ), Советот на Европа, Европската унија и други. Мина седум години откако е донесена Резолуцијата 1244 на Советот за безбедност на Обединетите нации, но нема напредок во решавањето на ко-

совскиот проблем. Суштинските одредби на оваа Резолуција и ден денес не се спроведуваат, како на пример: демократските процеси, враќањето на бегалците, децентрализација на локалната самоуправа, имотните прашања, криминалот, сигурноста на граѓаните и друго.

Меѓународната кризна група се залага за некаква одложена независност или условна независност, а некои од нив и за независност на Косово. Сите овие тези се многу опасни и би претставувале преседан во меѓународните односи и би от-

вориле отворена рак-рана на Балканот и во Европа. Од друга страна, пак, преговорите во Виена покажаа дека и Србите и Албанците настапуваат со максималистички барања за решавање на косовскиот проблем. Од трета страна, Контакт групата на министрите и Советот за безбедност на ОН не ја спомнуваат Резолуцијата 1244 и нејзината стварна примена на теренот, се вртат во круг и не се во состојба да најдат компромисно решение за Косово.

Основната теза за решавањето на финалниот статус за

Косово е европската автономија за Покраината, каде што покрај Советот за безбедност посебно внимание треба да посветат ЕУ и Пактот за стабилност на земјите од Југоисточна Европа. Се разбира проблемот Косово е толку длабок да не може да се решава набрзина и без директно учество на Албанците и на Србите.

Томислав Божиновски,
пензиониран началник
за планирање и
аналитика во МНР

